مشارکت فعال دانشجو در تدریس

حاجیه قاسمیان صفایی، زیبا فرج زادگان

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی/ویژه‌نامه توسعه آموزش و ارتقای سلامت/ اسفند۱۳۹۰؛ ۱۱(۹): ۱۱۲۹ تا ۱۱۳۰

مقدمه

راه‌های مختلفی برای کمک به یادگیری دانشجویان و تقویت درک مطلب توسط اساتید مختلف به کار می‌رود. دانشجویان از راه‌های متفاوت و به میزان‌های مختلف اطلاعات را می‌گیرند و باید استراتژی‌های مختلفی در کلاس به کار برد تا بتوان از فرصت‌های یادگیری اطمینان حاصل نمود(۱). از روش‌های مورد استفاده در دنیا، شرکت فعال دانشجویان در تدریس است که می‌توان با استفاده از پرسش‌های مؤثر، هنر آموزش را به کار برد. مطالعات نشان داده که مشارکت فعال دانشجو در امر یادگیری در دروس علوم پایه یکی از بهترین روش‌های یادگیری است که باعث تشویق دانشجو به حضور در کلاس شده واز حالت منفعل و شنونده خارج می‌شود(۲).

با توجه به اذعان دانشجویان که درس باکتری‌شناسی درس بسیار مشکل و حفظی است و اغلب درس را با حداقل نمره و با هدف قبول شدن می‌گرفتند و با توجه به اهمیت مشارکت دانشجویان در امر تدریس، این مطالعه به منظور تعیین نگرش دانشجویان نسبت به تاثیرمشارکت در تدریس انجام شد.

این مطالعه در دو ترم متوالی در درس‌های باکتری شناسی پزشکی و میکروب شناسی عمومی و مواد غذایی رشته تغذیه در سال‌های ۸۶ و ۸۷ اجرا شد. در این مطالعه مقطعی تعداد ۱۰۰نفر پنجاه دانشجوی پزشکی و ۵۰ دانشجوی رشته تغذیه شرکت کردند.

مداخله برای تغییر در یادگیری در مراحل زیر تا اخر ترم ارائه گردید. ۱- شروع با نام خدا و ایجاد صمیمیت ۲-۱ دقیقه ۲- مروری بر جلسه قبل و ارتباط با این جلسه وپرسیدن چند سؤال ۵-۲ دقیقه ۳- بیان اهداف جلسه ٤- شروع تدریس با ارائه مطلب ۵- تکرار مطلب به صورت پرسش در کلاس با جوی فعال ۳۵ دقیقه ٦- جمع‌بندی مطالب ارائه شده ۷ - بازخورد صحیح و به موقع در کلاس به صورت تشویق دانشجو ۱۰- ارزیابی پایان ترم با سؤالات مناسب.

برای بررسی نگرش دانشجویان پرسشنامه‌ای با ٦ سوال طراحی ومقیاس پاسخگویی به صورت رتبه‌ای ۵ عالی (۵ نمره)، بسیار خوب (٤ نمره)، خوب (۳ نمره)، متوسط (۲ نمره) و بد (۱ نمره) و بدون جواب در نظر گرفته شد. پرسشنامه در انتهای ترم به صورت جمع ایفا بین دانشجویان توزیع و جمع‌آوری شد. داده‌ها با نرم‌افزار SPSS و با استفاده از آمار توصیفی و T test تجزیه و تحلیل گردید. کلیه دانشجویان پرسشنامه‌ها را تکمیل و بازگشت دادند.

از مجموع ۱۰۰دانشجوی شرکت‌کننده ۵۰ درصد دانشجوی پزشکی و ۵۰ درصد دانشجوی تغذیه بودند. نمره نگرش دانشجویان در مورد مشارکت فعال دانشجو در تدریس ۳/۷٦±۲٦/۱۳ با حداکثر نمره ۱۷/۵۰و حداقل ۱۳ از کل نمره ۳۰ بود.

* **نویسنده مسؤول:** دکتر حاجیه قاسمیان صفایی (دانشیار)، گروه میکروبشناسی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.
ghasemian@med.mui.ac.ir
دکتر زیبا فرج زادگان (دانشیار)، کروه پزشکی اجتماعی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران. (farajzadegan@med.mui.ac.ir)
تاریخ دریافت این نوشته: ۹۰/۵/۱۱، تاریخ اصلاحیه: ۹۰/۱۱/۲۶، تاریخ پذیرش: ۹۰/۱۱/۲۷

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

بحث: تغییر در روش‌های اموزشی همگام با سایر دانشگاه‌های دنیا از ضروریات اموزش پزشکی است. مطالعات مختلفی به منظور بررسی اثر روش‌های مختلف در دانشگاه‌های جهان و ایران انجام شده است. مطالعه ای در زمینه رضایت‌مندی دانشجویان رشته دندانپزشکی در شیراز از دو روش سخنرانی و مشارکتی انجام شده و به این نتیجه رسیدند که دانشجویان از روش مشارکتی رضایت بیشتری داشته و باعث افزایش سطح دانش آنان شده است(۳). نتایج تحقیق در این مطالعه با بررسی میانگین نمره کل به دست آمده از پرسشنامه (۲۶/۱۳) نشانگر رضایت دانشجویان از روش اجرا شده است. نتایج مطالعه نشان داد که دانشجویان با علاقه بیشتری در کلاس درس حاضر شده و تعداد غایبین حتی بدون حضور و غیاب کردن به حداقل رسید. به طوری که میانگین غیبت برای دانشجویان پزشکی ٤ نفر در هر جلسه و برای دانشجویان تغذیه ۲ نفر در هر جلسه بود. به طور کلی در کلیه گویه‌ها دانشجویان نمرات بیش از ۳/۵ که بیانگر نگرش مثبت است داده بودند.

در این مطالعه میانگین و انحراف معیار نمرات دانشجویان پزشکی ۳/۸۳±۰/۵٤ و دانشجویان تغذیه ۳/۷۳±۰/۵۳ بود و اختلاف معناداری وجود نداشت. از آنجا که درس میکروب‌شناسی درسی حفظی و مشکل است و اکثر دانشجویان با حداقل نمره درس را پاس می‌کردند با ایجاد جوی فعال تمرکز و توجه در کلاس و انگیزه حضور در کلاس بیشتر شد. به نظر می‌رسد که با مشارکت فعال اعتماد به نفس دانشجویان افزایش می‌یابد.

نتیجه‌گیری: با بررسی نظرات دانشجویان بر اساس پرسشنامه‌ها و نظر خواهی‌های حضوری به نظر می‌رسد محققین به اهداف آموزشی که افزایش میزان یادگیری، تمرکز و توجه در کلاس، تشویق به حضور در کلاس، علاقمند کردن دانشجو به درس باکتری‌شناسی بود رسیده و این شیوه آموزشی در بهبود یادگیری آنها مؤثر بوده است. توصیه می‌گردد که این روش ادامه یافته وجهت سایر دانشجویان اعمال شود.

منابع

1. Nandi PL, Chan JN, Chan CP, Chan P, Chan LP. Undergraduate medical education: comparison of problem-based learning and conventional teaching. Hong Kong Med J. 2000 Sep;6(3):301-6.
2. Krueger PM, Neutens J, Bienstock J, Cox S, Erickson S, Goepfert A etal. To the point: reviews in medical education teaching techniques. Am J Obstet Gynecol. 2004 Aug;191(2):408-11.
3. Momeni Danaei Sh, Zarshenas L, Oshagh M, Omid Khoda SM, Which method of teaching would be better; cooperative or lecture? Iranian Journal of Medical Education, 2011; 11 (1) :24-31

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]